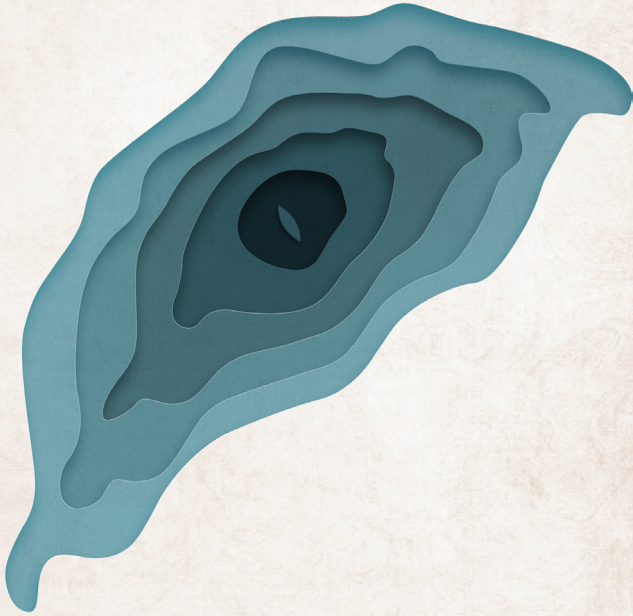

*Van
Sohan*

ERÄMAALAMMEN
AARRE

Kiitos tyttärelleni Sarille, joka luki käsikirjoituksen toiseksi viimeisen version ja merkkasi sivuille plussia ja miinuksia. Niistä oli paljon apua.

Van Jóhan

Erämaalammen aarre

Romaani

© 2021 Jóhan, Van

Kansi: Heikkinen Tero

Kustantaja: BoD – Books on Demand, Helsinki, Suomi

Valmistaja: BoD – Books on Demand, Norderstedt, Saksa

ISBN: 978-952-80-4284-6

LUKU 1

Oli poikkeuksellisen lämmin syysilta Kainuussa. Lämpötila oli kymmenen plus asteen tienoilla. Aurinko oli jo laskenut, mutta kuu ei ollut vielä noussut. Tähdetkin jäivät matalalla roikkuvien pilviharsojen taakse. Luonto oli pimeyden ympäröimä.

Mies seiso i kesämökin pihalla ja tarkkaili kolmenkymmenen metrin päässä olevaa metsänreunaa. Ensimmäinen puu oli lehdetön raita, mutta sen takana alkoi kuusikko, joka näytti mustalta seinältä. Mökin seinässä oleva pihaval o valaisi himmeästi puiden ensimmäisiä oksia, mutta siitä eteenpäin oli täydellistä pimeyttä. Niin täydellistä, että metsän sisältä ei erottanut mitään. Miehellä oli kuitenkin tieto, että juuri siellä, pihaval ojen ulottumattomissa, liikkui jokin. Miestä ei pelottanut, jännitti kyllä, mutta ei pelottanut. Siihen ei ollut mitään syytä. Hänellä oli kädessään puoli metriä pitkä paristoilla toimiva käsivalaisin. Paitsi, että sen valoteho oli valtava, sitä saattoi käyttää myös lyömäaseena. Se oli ulkonäöltään kuin nuija, ja painoi ainakin kilon. Mies oli täysin tietoinen ympäristöstään, itsestään ja välineestään. Se antoi levollisen mielen. Hän ei sytyttänyt valaisintaan, vaan tarkkaili metsän pimeyttä. Yhtäkkiä metsässä välähti. Se kesti vain sekunnin kymmenesosan, mutta selvä välähdys se oli. Salamannopeasti mies käänsi katseensa välähdyksen suuntaan ja odotti. Hän ei ollut nähnyt kirkasta valonlähdettä, vaan pelkän valon. Aivan kuin pieni alue olisi valaistu hetkeksi metsän sisällä. Se ei ollut salama, ainakaan luonnon salama, eikä mikään metsän eläinkään käyttänyt valoa, joten metsässä liikkujan täytyi olla ihminen. Mies odotti syttisikö valo palamaan, mutta ei se syttynyt, toista välähdystäkään ei tullut.

Mies lähti varovasti etenemään välähdyksen suuntaan. Se ei ollut tullut kaukaa, vain siltä etäisyydeltä, että ensimmäiset puut olivat estäneet valonlähteen näkemisen. Hän varoi jokaista askeltaan, varoi päästämästä ääntäkään. Kesämökin pihavalot olivat jo jääneet taakse ja hän tiesi, että näkyisi niitä vasten silhuettina metsässä liikkujalle. Se vaivasi, ja heti kun oli mahdollista, hän siirtyi kuusen oksien suo-

jaan pihavalojen ulottumattomiin. Siitä eteenpäin häntä oli vaikea nähdä. Mies jatkoi etenemistään varoen. Pysähtyi jokaisella askeleella, kuunteli, haisteli, yritti nähdä pimeyteen. Mitään ei kuulunut, mitään ei haissut, mitään ei näkynyt. Ympärillä oli vain pelkkää pimeyttä. Mies pääsi kohtaan, josta arvioi välähdyksen tulleen. Hän pysähtyi, keskittyi, veti ilmaa keuhkoihinsa ja napsautti oman lampunsa katkaisinta. Metsä tulvahti täyteen valoa. Hän oli varma, että näkisi metsässä liikkujan ja oli jo huutamaisillaan tälle. Mutta sulki suunsa saman tien ja päästi ilman pois keuhkoistaan. Ketään ei näkynyt, eikä mitään kuulunut. Ei ollut kuulunut koko aikana, joten kuukaan ei ollut paennut paikalta. Hiljaisuus oli epätodellisen täydellistä, kuin tyyntä myrskyn edellä. Ilmanhenkikään ei humissut kuusten oksissa. Mies käänteli valokeilaa joka puolelle, yritti nähdä kuusten oksien alle, puiden taakse, pensasiin, kaikkiin mahdollisiin piilopaikkoihin. Ihmisen täytyi olla aivan lähellä, mutta mitään muuta ei näkynyt kuin metsää; puita, pensaita, varpuja, kulottunutta heinää. Mies oli ihmeissään. Hän oli ollut varma, että yllättää, mutta yllättyikin itse. Hän antoi lampunsa valaista ja jatkoi etenemistään. Se oli nyt paljon helpompaa, sillä lampun valossa näki mihin askeleensa asetti. Hän pääsi etenemään vain kymmenkunta metriä, kun törmäsi punavalkoiseen muovinauhaan. Noin kämmenen levyinen nauha oli vedetty puista puihin, puolen metrin korkeudelle maasta. Hän tarkasti nauhan molempiin suuntiin. Se oli ehjä. Samalla hän aisti toisen valonvälähdyksen ja pyörähti ympäri. Edessä oli pelkkää pimeyttä, niin kuin hän oli olettanutkin, mutta jotenkin erilaista se oli. Silloin hän tajusi, että se ei ollutkaan valonvälähdys, vaan valon sammutus. Mökin pihavalo oli kajastanut matalalla roikkuvista pilviharsoista, mutta nyt sitä ei enää ollut.

Sähkökatkoko? Arveli mies ja lähti palaamaan takaisin. Sähkökatkot eivät olleet Kaskenkylällä mitenkään harvinaisia, päinvastoin. Niitä tuli ja meni. Yleensä niiden kesto oli muutamasta sekunnista muutamaan kymmeneen minuuttiin. Se asia ei miestä huolettanut, hänen rintaansa alkoi nousta muita huolia. Hän ei kuitenkaan päästänyt niitä pinnalle, vaan pakotti mielensä levolliseksi ja jatkoi kulku-

aan. Hän eteni rauhallisesti, kymmenkunta metriä sivussa tuloreitistään, ja tutki ympäristöään niin huolellisesti kuin osasi. Metsässä liikkujasta ei tullut minkäänlaista havaintoa.

Tässä on nyt jotain kummallista, hän ihmetteli saapuessaan takaisin metsän reunaan. Pihavallo oli todellakin pois, mutta mökin ikkunasta näkyi valoa. Mökin sisällä oli siis sähköt, se ei ollut sähkökatkos. Paloikohan ulkovalon lamppu?

Mies kiiruhti mökin eteiseen, jossa napsautti katkaisijan toiseen asentoon. Pihavallo syttyi takaisin. Sekin oli kummallista, mutta hän ei jäänyt miettimään asiaa, vaan palasi ripeästi takaisin metsään. Hän aloitti etsinnän uudestaan. Vieläkin huolellisemmin, mikäli se ylipääntään oli mahdollista. Jännitys alkoi muuttua huoleksi. Meniköhän tämä nyt liian pitkälle?

Mies saavutti muovinauhan uudestaan ja tarkasti sen kunnon molempiin suuntiin niin pitkälle kuin näki. Se oli säilynyt ehjänä. Hän tarkasti muovinauhan takana olevan lähimetsän niin kauas kuin tehovalaisimellaan näki, mutta sekään ei tuottanut tulosta. Pihavalot sammuiivat taas. Mies vilkaisi taivaalle. Ohuen ohut kuunsirppi oli ilmestynyt pohjoisen taivaanrannan yläpuolelle. Pilviverho oli ohentunut entisestään ja kirkkaimmat tähdetkin näkyivät jo. Ilman henki oli selvästi jäähtymään päin.

Tämä on nyt lopetettava, mies päätti ja oli huutamaisillaan, mutta ennen kuin ehti päästää ääntäkään, hän kuuli jotain, joka ei kuulunut metsän ääniin. Se oli niin heikkoa, että hän ei ollut varma, kuuliko sen, vai kuvitteliko. Hän pidätti hengitystään, herkisti kuuloaan, suuntasi korviaan, käänteli päätään edestakaisin. Hiljaisuudessa niskanikamat natisivan häiritsevästi ja vaatteiden kahina oli kuin sora-tien lanausta.

”hihihihihi”

Se kuului miehen ja mökin välisestä maastosta, eikä ollut edes kaukana. Mies huojentui. Hän otti askeleen ääntä kohti, antoi valokii-lan pyyhkiä maastoa ja tarkkaili ympäristöä. Mitään ei kuitenkaan näkynyt. No jo on kumma, hän ihmetteli, kun hihitys kuului uudestaan. Tällä kertaa aivan läheltä.

”Ole hiljaa”, kuului supattamalla.

Siitä mies sai tarkan suunnan. Ei voi olla totta, hän hämmästyí, kun sai valokiilaan pienen kumpareen lähes avoimella paikalla, vajaan kymmenen metrin päässä. Samassa kumpare heräsi eloon ja kahden lapsen lähes sietämätön jännitys purkautua valtavana naurunremakkana.

”Te, senkin ryökäleet”, torui Timo Kolja lapsiaan, kuusivuotista Mariaa ja yhdeksänvuotiasta Ilmaria. Hänen huoleksi muuttunut jännitys purkautui, eikä hän voinut olla nauramatta lasten mukana.

”Sinä et löytänyt meitä”, tuli lasten suusta yhtä aikaa ja naurunremakka täytti metsän.

”En olisi löytänyt, jos en olisi kuullut ääntä”, myönsi Timo.

”Maria ei pystynyt olemaan hiljaa, vaikka käskin”, sai Ilmari sanottua naurunsa lomassa.

Se oli aitoa riemua. Koko alkuviikon lapset olivat leikkineet lamppuskaa iltapimeällä. Kahdestaan he olivat leikkineet sitä rakennusten ympärillä. Sellaisella etäisyydellä, mihin ikkunoiden ja ulkovalojen hajavalo ulottui, mutta jossa saattoi mennä piiloon varjoihin. He olivat väläyttäneet valoa etsijälle vihjeeksi ja siirtyneet välittömästi sellaiseen kohtaan, johon etsijän oli päästävä aivan lähelle, ennen kuin sai piilossa olijan valokeilaansa. Jännitystä ja löytämisen riemua oli riittänyt. Leikkijöinä olivat olleet Marian ja Ilmarin lisäksi lelunallet ja vanha vauvanukke. Marjapensaat, puut, nurkantaukset, kivet ja maastonkuopat olivat olleet hyviä piiloja, mutta parissa illassa ne olivat käyneet liian tutuiksi molemmille. Silloin Timo oli leikkannut varastossa olleista muovikelmuista suikaleita ja tehnyt niistä aidan metsään, parinkymmenen metrin päähän metsän reunasta. Hän oli sopinut lasten kanssa, että lamppuskaa sai leikkiä myös siellä, mutta aidan toiselle puolelle ei saanut mennä. Pimeä metsä oli kuitenkin ollut molemmille lapsille liian pelottava yksinään. Siksi Timo oli lupautunut etsijäksi, jolloin lapsilla oli mahdollisuus mennä metsän piiloihin yhdessä. Timo oli itse opettanut heille, että liike ja ääni paljastivat, mutta hän ei voinut kuvitellakaan, kuinka hyvin nuo opit

olivat menneet perille. Lapset olivat olleet piilossa lähes avoimella paikalla, ison kannon ja pienen kiven välissä, vieressä vain muutamia kuivia kuusenoksia ja punertava metsälauhamätäs häivyttämässä ääri viivoja. Timo oli ällikällä lyöty. Oli hän nähnyt hirven piiloutuvan lähes avoimella suolla vain yhden pienen männyt taakse, mutta että hänen omat lapsensa pystyivät samaan. Paitsi, että Timo oli asiasta ihmeissään, hän oli myös ylpeä lapsistaan. Selvästikin heidän suonissaan virtasi metsäsuomalaista verta.

Lapsilla oli pienet led-taskulamput ja Timolla jättilamppunsa. Palatessaan metsästä mökille, valoa oli niin paljon, että pihavalojen puuttuminen ei vaikeuttanut kulkemista.

”Isä ei löytänyt meitä”, riemuitsivat lapset äidilleen, Airi Koljal-le, heti kun pääsivät sisälle.

”Hmph”, hymähti Airi, joka pelasi pasianssia pöydän ääressä teennäisen tarkkaavaisesti. Hänen itsehyväinen ilmeensä muuttui pettymykseksi.

”Miksi sammutit pihavalot?” kysyi Timo vaimoltaan, sillä vaikka sammutus ei ollut aiheuttanut haittaa, ei se turvallisuuttakaan ollut lisännyt. Airin vastaus oli täydellinen vaikeneminen. Se oli niin ehdotonta, että hän ei edes yrittänyt vastata. Näytti, kuin hän ei olisi edes kuullut kysymystä.

Vaikka lasten hyvä piiloutumistaito oli mukava juttu, Timo ei päässyt yli siitä, miksi ei ollut löytänyt lapsiaan. Hän oli kulkenut heidän ohi peräti kolme kertaa sellaiselta etäisyydeltä, että olisi pystynyt havaitsemaan heidät. Timo tajusi, että se johtui hänestä itsestään. Hän oli ollut liian varma osaamisestaan, ja suorittanut etsintää niistä paikoista, mihin olisi itse piiloutunut. Mutta lapset olivat käyttäneet luovuuttaan ja onnistuneet yllättämään hänet. Timoa harmitti. Ei se, että ei ollut löytänyt piilossa olijoita, vaan se, että huomasi ajatuksissaan olevan jo rajoitteita. Se oli kalahtanut omaan nilkkaan. Hänelle ei ollut tullut mieleenkään ajatella luovasti, vaan oli toiminut niin kuin oli oppinut toimimaan: liian itsetietoisesti, kaavoihin kangistuneena, vanhojen oppien varassa, menneisyyteen jämähtäneenä.

Sellainen ei nyt sopinut hänelle, ei ollenkaan. Ei enää, ei ollut sopinut enää puoleen vuoteen. Oma asennetta oli parannettava, kyseenalaistettava omia toimintatapoja, uudistuttava. Airi ei joutunut koskaan samanlaiseen tilanteeseen. Syynä oli yksinkertaisesti se, että hän ei osallistunut mihinkään, mistä hänellä ei ollut kokemusta. Siksi hän ei koskaan osallistunut mihinkään uuteen, eikä ylipäättään mihinkään lasten juttuihin. Hän ei asettanut itseään alttiiksi, mikä varmisti sen, että hän ei joutunut koskaan naurunalaiseksi, eikä tullut nolatuksi.

Vaikka Ilmari osasi jo lukea, hän kuunteli mielellään Marialle luettavan iltasadun. Sadun jälkeen Timo peitteli molemmat nukku-
maan. Juuri ennen valon sammuttamista, hän katsoi peittojen alla levollisesti lepääviä lapsiaan. Hän oli ylpeä heistä, oli todella. Oli kulunut vain vuosi ja kolme kuukautta siitä, kun Maria oli kaapattu ja löytynyt pahoin vahingoittuneena noin kolmen kilometrin päästä Martinjoen laaksossa olevalta kalliontasanteelta. Pieni tyttö oli löytynyt aivan viime hetkellä, ja toipuminen oli kestänyt pitkän aikaa. Nyt tuosta tapahtumasta ei näkynyt jälkeäkään. Tai näkyi vähän. Marian toinen silmäluomi oli aavistuksen verran löysä ja kasvoissa oli muutamia arpia. Ne olisivat olleet helposti korjattavissa, mutta Maria ei enää halunnut luopua niistä mistään hinnasta. Ne olivat todellakin tuoneet häneen ”katu-uskottavuutta”. Päiväkodissa Maria oli joutunut muutaman kerran kahnauksiin isompien lasten kanssa, mutta pitänyt puolensa. Jopa niin hyvin, että hänestä oli tehty valitus. Sen jälkeen Airi oli päättänyt, että ei näyttäydy enää päiväkodissa, ja pitänyt kiinni päätöksestään. Se oli nostanut hänen arvostuksensa arvoon arvaamattomaan toisten äitien keskuudessa, kun Timolle oli käynyt juuri toisin päin. Häntä oli syyllistetty suurin piirtein kaikesta ja hän oli joutunut halveksittavien ja väheksyttävien listan kärkeen. Kukaan muiden lasten äideistä ei ollut puhunut hänelle sanaakaan yli vuoteen. Timo oli hyväksynyt sen ja päättänyt kantaa syyllisen viitan ylpeästi. Hän tiesi kyllä, miten asiat olivat, ja se oli tärkeintä hänen oman jaksamisensa kannalta. *Älä tunne mitään, älä välitä mistään,*

älä ota kontaktia - olivat olleet hänen johtoajatuksensa jo vuoden. Jos joku toisten lasten isistä sattui olemaan paikalla silloin, kun hän vei Marian päiväkotiin tai haki päiväkodista, hän saattoi vaihtaa muutaman sanan näiden kanssa. Muuten hän ei enää osallistunut päiväkodin toimintaan. Hänestä tuntui, että häntä pidettiin siellä tosun alla olevana tyhmänä miehenä.

Ennen nukkumaan menoa, Timo vilkaisi vielä ulkolämpömittaria. Lämpötila oli laskenut hurjaa vauhtia. Se lähestyi jo nollaa. Kirjas kuunsirppi oli kohonnut taivaalle. Jos sen sivusta vedettiin pystysuora viiva, taivaalle muodostui tyylitelty K-kirjain. Se tarkoitti kuitistuvaa kuuta. Huomenna, tai viimeistään ylihuomenna sitä ei enää näkyisi.

Talvella oli taktiikkansa. Se oli heikentänyt kesää hitaasti jo pitkän aikaa. Lämpötila oli laskenut viikko viikolta, päivä päivältä. Kesä oli joutunut ahtaalle, mutta se taisteli. Taisteli armottomasti. Siitäkin huolimatta, että aurinko – sen paras apulainen – jaksoi enää nousta tuskin taivaanrantaan korkeammalle. Edellisenä päivänä talvi oli joutunut antamaan hieman periksi. Lämpötila oli noussut takaisin kesälukemiin ja ikään kuin tuudittanut kesän pärjäävän kamppailussa. Mutta se oli ollut pelkkä harhautus. Talvi oli koonnut voimiaan ja tehnyt yöllä ensimmäisen todellisen offensiivinsa. Se oli iskenyt pakkasella. Kesän kasvit olivat murtuneet muutamassa tunnissa. Koivujen lehdet olivat kellastuneet ja iso osa niistä oli pudonnut maahan peittäen pienimmät kasvit alleen. Lepän lehdet loistivat vielä vihreinä, aivan kuin pakkasta ei olisi ollutkaan, mutta se oli harhaa. Lehdet olivat kuolleet, ensimmäinen tuulenpuuska pudottaisi ne maahan. Vain havupuut olivat kestäneet. Ne olivat karaistuneet Kai- nuun armottomissa oloissa niin sitkeiksi, että talven ensimmäinen pakkasen oli ollut niille pelkkä säälittävä yrittys.

Vuokko Helle-Karille, kutsumanimeltään Jurtan Vuokolle, kasvi-luonnon syksyinen näytelmä oli tuttua. Olihan hän seurannut sitä jo seitsemänkymmentä kertaa, ja viimeiset viisikymmentä sillä samalla asuinpaikalla. Vuokon yksi vuodenkiertoon liittyvä vaihe oli lähes-tymässä loppuaan. Sienet oli poimittu. Hillat, vatut, mustikat ja puo-lukat olivat jo säilössä. Vain yksi marja puuttui. Vuokko oli odotta-nut sen poimintapäivää jo pari viikkoa. Nyt sen päivän aamu oli juuri valjennut. Yöllä käväissyt pakkanen oli tehnyt tehtävänsä ja kypsyt-tänyt karpalot poimittaviksi. Tuo päivä saattoi olla ainut mahdolli-suus. Talvi painoi päälle. Lumi voisi peittää marjat koska tahansa, tai pakkaset kiristyy niin kireiksi, että karpalot jäätyisivät suohon kiinni.

Kauniista auringonpaisteesta huolimatta loppusyksyinen sää suolla olisi viileää ja suossa oleva vesi olisi jäätävän kylmää. Vuokko tiesi sen kokemuksesta, samoin kun sen, että karpalon poiminnas-sa ei tulisi liikettä juuri nimeksikään. Siksi hän teki eväät, jotka lämmittivät, ja pukeutui niin kuin oli tehnyt kymmeniä kertoja aikai-semmin. Hän puki ylleen kolmikerroksisen asun; alimmaisena ulkoi-lukerrasto ja päällimmäisenä joustava tuulipuku. Välissä jotain läm-mintä. Ei ollut väliä mitä, kunhan vain oli lämmintä. Päähän hän laittoi korville ulottuvan tuulenpitävän pipon ja käsineiksi toppa-hanskat. Ainoat mahdolliset jalkineet koko päivän kestäväälle suoret-kelle olivat kumisaappaat. Vuokollakin ne olivat kumisaappaiden kuninkaat, mustat Nokian Kontiot, joihin mahtuivat kahdet paksut villasukat. Asu ei ollut erityisen tyylikäs, mutta ei sinne suolle muo-tinäytökseen mentykään. Sinne mentiin poimimaan karpaloita.

Vuokon lähin karpalosuo oli Raivion luonnontilassa oleva pieni aapasuo, jonka reunaan tilan omistajat, Timo ja Airi Kolja olivat rakentaneet kuvauskojun. Vuokon lyhin matka suolle olisi kulkenut Urholan talon kautta, mutta hän ei halunnut kulkea sitä reittiä. Han-kalaakin se olisi ollut, sillä ennen suota hänen olisi pitänyt kulkea parisataa metriä vaikeakulkuisessa vesakossa. Siksi Vuokko oli jo kymmenen vuotta kulkenut suolle Koljien kesämökin kautta. Matkaa oli yli puoli kilometriä enemmän, mutta koko matka oli teitä ja pol-

kuja pitkin. Matkan varrella oli lisäksi jotain mukavaa, jonka hän halusi nähdä joka syksy.

Pihatien painanteessa ollut harmaa jääkerros ropsahti rikki saappaan pohjan alla. Jääkansi tipahti painanteen pohjalle ja särkyi sirpaleiksi helisten. Jään alla ei ollut vettä. Reppu selässä ja muovisanko kädessä Vuokko käveli oman pihatiensä ja kääntyi maantiellä vasemmalle. Alhaalta paistava aamuauringon valo sai maaruskan hehkumaan kaikissa vihreän, keltaisen, violetin, punaisen ja ruskean sävyissä. Havupuiden tummanvihreiden neulasten kärkiin jäätyneet vesipisarot heijastivat kirkkaita valonsäteitä kaikissa spektrin väreissä. Niitä oli miljoonittain. Oli kuulas syksyinen aamu, taivas oli sininen, ilma oli puhdas ja raikas, luonto oli kaunis. Vuokko ohitti Kaskenkylän kaupan ja jatkoi kolmisensataa metriä Raiviontien risteykseen. Ennen risteystä vastaan tuli parhaat päivänsä nähnyt punainen lavapakettiauto, jossa oli kaksi naista. Vuokko tunsu naiset hyvin. He olivat Pirkko ja Salla Kenola. Hänen parhaan ystävänsä, Aino Kenolan tytär ja tyttärentytär. Auton mentyä ohi, Vuokko pysähtyi ja kääntyi katsomaan sen perään. Jokin oli kiinnittänyt hänen huomionsa. Toki rohjan näköisen auton kuljettajana ollut nuori kaunis nainen kiinnitti huomiota, mutta se, mikä sai hänet pysähtymään ja katsomaan taakseen, oli matkustajan paikalla olleen vanhemman naisen olemus. Se oli muuttunut vuoden aikana paljon huonoon suuntaan. Vuokko ei oikein osannut muodostaa kantaansa, yllättikö asia vai ei. Samanlaisia muutoksia hän oli nähnyt Kaskenkylällä ennenkin. Niille ei vain voinut mitään.

Vuokko jatkoi matkaansa ja kääntyi oikealle Raiviontielle. Auringo pilkahteli puiden välistä. Se paistoi alhaalta ja vasten, niin kirkkaasti, että oli kuljettava pää kumarassa katse alas suunnattuna. Tien keskellä kasvanut nurmikko oli jäähuurteessa. Jokainen askel tallentui siihen saappaan kokoisena kolona, joka ei noussut takaisin. Matkan edetessä tie alkoi höyrytä auringon ensisäteiden osuessa siihen. Noin puolen kilometrin jälkeen tie tuli metsästä pellon reunaan ja tien päässä näkyi rakennuksia. Ne olivat vielä noin sadan

metrin etäisyydellä, mutta Vuokolle se tarkoitti pihapiirin rajaa, jota lähemmäksi jokamiehen oikeudet eivät yltäneet. Vuokko kääntyi pois tieltä ja jatkoi kulkuaan pellon reunaa seuraten. Hän joutui hie-
man tinkimään jokamiehen oikeus rajastaan, mutta ei pitänyt sitä pahana. Hän ei tulisi tuottamaan häiriötä mökkiläisille.

Lähimmillään mökki oli noin seitsemänkymmenen metrin päässä ja näköyhteys sinne oli esteetön. Siinä oli se nähtävyys, jonka Vuokko halusi nähdä joka syksy. Hän pysähtyi ihailemaan Timo ja Airi Koljan kesämökkiä, joka poikkesi kylän muista pihapiireistä. Rakennukset olivat hirsirakennuksia. Niitä oli pihapiirissä kolme; itse pää-rakennus ja kaksi piharakennusta. Tarkkaan ottaen piharakennuksia oli yksi enemmän, sillä kolmen huoneen riviaitan ja saunarakennuksen välissä oli nykyaikainen, pieni kompostikäymälä. Pihapihlahjan lehdet olivat punaisia ja violetteja. Mökin päädyssä olevien vihertä-värunkoisten haapojen lehdistä oli vihreän, keltaisen ja punaisen väriyhdistelmiä. Lehtiä oli varissut hyvin hoidetulle pihanurmikolle tasaiseksi matoksi, jolloin koko piha loisti ruskan väreissä. Kaikki oli siistiä ja ryhdissään ja näytti uuden veroiselta. Siinä oli se poikkeavuus. Hänen oma pieni talonsa oli myös hyväkuntoinen ja ryhdis-sään, mutta piharakennuksen katto oli pitänyt aikoinaan rakentaa notkolleen ja osa pihasta jättää luonnon tilaan. Se oli ollut parempi niin. Muuten talo olisi poikennut liikaa kylän yleisestä rötkötys il-meestä ja siitä olisi saanut kielteisen leiman. Vuokon mielestä Koljat olivat rohkeita pitäessään vapaa-ajan asuntonsa hyväkuntoisen näköisenä ja ympäristön siistinä. Samaa rohkeutta osoitti myös mökin pihalla oleva valkoinen farmarimallinen auto. Se kiilsu puhtaana ja siitä todellakin näki, että se oli valkoinen. Autosta päätellen mökin asukkaat olivat paikalla, mutta missään ei näkynyt liikettä. Sen sijaan piharakennuksen takaa kuului halkotöiden ääniä, mikä sekini oli kylällä harvinaista.

Vuokko arvioi, että pihapiirin katselun jatkaminen paikallaan seisten olisi voinut ylittää häiriön aiheuttamisen kynnyksen. Hän ei halunnut sitä, vaan jatkoi matkaansa pellon reunaa seuraten aina Laattasjärven päähän menevälle polulle. Peltojen jälkeen pääpolusta

haarautui oikealle pienempi polku, mikä vei parin sadan metrin päässä olevalle kuvauskojulle. Sitä pitkin hän pääsi noin hehtaarin kokoiselle aavalle suolle, joka oli hänen karpalopaikkansa.

Vuokko ripusti reppunsa suon reunassa olevan männyn oksaan samaan aikaan kun aurinko alkoi lämmittää suon pintaa. Sanko kädessään hän katseli suota ja arvioi mistä aloittaisi. Suon keskialueen sammalmatto loisti kaikissa ruskan väreissä, mutta auringon puoleinen reuna oli vielä selvästi kuurassa. Se rajasi poiminnan aloittamisen vastakkaiselle puoliskolle. Sinne aurinko oli paistanut pisimpään, mutta aivan suon reunaan ei kannattanut mennä. Siellä oli niin paljon koivuista varisseita keltaisia lehtiä maassa, että marjojen löytäminen niiden alta olisi ollut toivottoman hidasta. Vuokko otti ensimmäiset askeleet valitsemaansa poiminta-aluetta kohti, kun huomasi suon takana liikettä. Hän pysähtyi ja tarkensi katsettaan. Liike näkyi niin kaukana puiden väleissä, ettei kulkijasta pystynyt tunnistamaan muuta kuin, että se oli ihminen ja eteni määrätietoisesti. Vuokko odotti hetken, saisiko hän marjastusseuraa, mutta kun kulkija katosi metsän siimekseen, eikä ilmestynyt uudestaan näkyviin, hän siirtyi suolle ja aloitti poimimisen. Se oli hidasta puuhaa. Marjat oli kerättävä yksitellen ja parhaimpina vuosina hän oli saanut kerättyä niitä noin litran tuntivauhdilla. Iän myötä sormien näppäryys oli heikentynyt ja viime vuosina marjoja oli kertynyt vain noin puolella nopeudella parhaista ajoista. Aika ei kuitenkaan ollut ongelma, sitä oli kokonainen päivä.

Poiminnan alussa sammal oli vielä kohmeessa ja marjoja oli vaikea saada irti, mutta auringon paistaessa sammal suli nopeasti ja poimiminen helpottui. Oli hyvä karpalovuosi. Suolla kasvoi isokarpaloita, jotka nimensä mukaisesti olivat isoja. Ne olivat tumman punaisia ja mehukkaita. Yöpakkanen oli pehmittänyt kuorta niin, että osa marjoista särkyi hyppysissä. Vuokolle se oli merkki siitä, että karpalot eivät olisi voineet kehittyä paremmiksi. Ne olivat täydellisiä, kuten olivat niiden keräämiseen käytettävät tunnitkin. Vuokolla ei ollut kuuma eikä kylmä. Poimintakäsi pelasi hyvin ja marjoja kertyi nopeammin, kuin hän oli arvioinut. Jatkuva kyykyllään olo kävi

selkään ja lonkkiin, minkä takia hänen oli välillä oikaistava itsensä suoraksi ja otettava muutama kävelyaskelkin. Se ei poimintaa hidas-
tanut eikä voimia kuluttanut. Parin tunnin kuluttua hän siirtyi suon
reunaan nauttimaan eväitään ensimmäisen kerran. Karpalonpoimin-
tapäivässä oli ollut Vuokolle nostalgiaa jo kymmenen vuotta. Hänen
kesänsä päättyi silloin, ja edessä oli pitkä, synkkä, masentava talvi.
Siksi hän halusi viettää koko päivän kiireettömästi ja nauttia kesän
viimeisistä hetkistä luonnon helmassa. Siniselle taivaalle oli ilmesty-
nyt valkoisia kumpupilviä. Kevyt tuuli kuljetti niitä hiljalleen kohti
itää. Aurinko paistoi, ilma oli puhdas, oli valoa, oli lämpöä ja melko
kuivaakin. Ympärillä kuului jatkuvaa rapinaa keltaisten lehtien varis-
tessa maahan suon reunassa olevista koivuista. Käpytikka rummutti
lyhyitä sarjojaan läheisessä kelossa. Hanhiaura lensi yli, kohti etelää.

Harmaa paksu savu nousi Urholan vanhan hirsitalon savupiipusta
pystysuorana patsaana, kunnes yläilmoissa kevyt ilmavirta taivutti
sen kohti itää ja hajotti taivaan tuuliin. Martti Urhola oli sytyttänyt
tulen leivinuuniin. Parin tunnin kuluttua, pakkasyön viileäksi jääh-
dyttämät huoneet olisivat taas mukavan lämpimät.

Martti oli nuorin Urholan talossa asuvista neljästä sisaruksesta.
Hän oli vielä hiukan alle kuusikymmentä, kun häntä vanhempi Mik-
ko oli sen rajapyykin jo ohittanut. Molemmat olivat harmaahapsia,
mutta siihen yhtäläisyydet jäivätkin. Martti oli suoraryhtinen, hoikka
ja hyväkuntoinen, kun Mikon ryhti ja lievä ylipaino tekivät hänen
olemuksestaan väsähtäneen. Kaksi muuta talon asukasta oli miesten
siskoja. Maija oli Mikkoa kaksi vuotta vanhempi ja Merja täyttäisi
seuraavana syntymäpäivänään jo kuusikymmentäviisi. Siskokset olivat
kuin identtiset kaksoiset. Molempien valtava ylipaino ja rapistunut
kunto vaikeuttivat jo arkista liikkumista.

Uunin lämmityksen ohella Martti Urholan tehtäviin kuului os-
toksilla käynti. Hän jätti uunin valvomisen veljelleen ja lähti Kas-
kenkylän kauppaan puolen kilometrin päähän. Hän oli normaaliin

Syksy on muuttumassa talveksi Kainuussa. Timo Kolja on rakentanut itselleen henkistä suojakuorta toistamalla mantraa; älä tunne mitään, älä välitä mistään, älä ota kontaktia. Se on kuitenkin hänen perusluonteensa vastaista ja suojakuori rakoilee tilanteissa, jotka tulevat eteen yllättäen. Mantra epäonnistuu täydellisesti hänen löydettyään vaikeasti loukkaantuneen iäkkään naisen ulkoa. Samaan aikaan tapahtuu muutakin kummallista; karhu ilmestyy ympäristöön, kuuluu yksittäisiä haulikon laukauksia, ihmiset pelkäävät ja pakenevat, pimeästä kuuluu ääniä. Liittyvätkö ne mitenkään toisiinsa? Onko erämaalammen aarre tarua, vai onko siinä totta edes vähän? Ennen kuin järvet jäätyvät ja lumi peittää maan, monen ihmisen elämä muuttuu.

Erämaalammen aarre on Van Jóhanin toinen teos. Sen tarina on itsenäinen, mutta se on myös jatko-osa hänen esikoisteokseensa Vihoviimeinen virhe. Kirjojen henkilöt ja toimintaympäristöt ovat samat.

ISBN 978-952-804-284-6

Kansi: Tero Heikkonen

